

Datum van
inontvangstneming

:

18/09/2024

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C526/24 – 1

Zaak C-526/24

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

31 juli 2024

Verwijzende rechter:

Amtsgericht Arnsberg (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

31 juli 2024

Verzoekende partij (in conventie) en verwerende partij in reconventie:

Brillen Rottler GmbH & Co. KG

Verwerende partij (in conventie) en verzoekende partij in reconventie:

TC

42 C 434/23

Amtsgericht Arnsberg

Beslissing

in de zaak tussen

Brillen Rottler GmbH & Co. KG, [OMISSIS]

verzoekster (in conventie) en verweerster in reconventie,

[OMISSIS]

en

de heer TC, [OMISSIS]

NL

verweerder (in conventie) en verzoeker in reconventie,

[OMISSIS],

heeft het Amtsgericht Arnsberg (rechter in eerste aanleg Arnsberg, Duitsland)

op 31 juli 2024

[OMISSIS]

de volgende beslissing gegeven:

I.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

- 1) Moet artikel 12, lid 5, tweede volzin, van de algemene verordening gegevensverwerking (AVG) aldus worden uitgelegd dat er bij de eerste indiening van een informatieverzoek door de betrokkene bij de verwerkingsverantwoordelijke geen sprake kan zijn van een buitensporig verzoek?**
- 2) Moet artikel 12, lid 5, tweede volzin, AVG in die zin worden uitgelegd dat de verwerkingsverantwoordelijke kan weigeren gevolg te geven aan het informatieverzoek van de betrokkene, wanneer de betrokkene beoogt om met dit verzoek vorderingen tot schadevergoeding jegens de verwerkingsverantwoordelijke te bewerkstelligen?**
- 3) Moet artikel 12, lid 5, tweede volzin, AVG aldus worden uitgelegd dat openbaar toegankelijke informatie over de betrokkene, waaruit de conclusie kan worden getrokken dat hij in een groot aantal gevallen van inbreuk op gegevensbescherming vorderingen tot schadevergoeding jegens verwerkingsverantwoordelijken heeft ingesteld, de weigering van informatie kan rechtvaardigen?**
- 4) Moet artikel 4, punt 2, AVG in die zin worden uitgelegd dat het in artikel 15, lid 1, AVG bedoelde informatieverzoek van een betrokkene jegens de verwerkingsverantwoordelijke en/of diens antwoord daarop een verwerking in de zin van artikel 4, punt 2, AVG, vormt?**
- 5) Moet artikel 82, lid 1, AVG, gelet op overweging 146, eerste volzin, AVG, aldus worden uitgelegd dat slechts de schade kan worden vergoed die de betrokkene ten gevolge van een verwerking lijdt of heeft geleden? Betekent dit dat voor een vordering tot schadevergoeding als bedoeld in artikel 82, lid 1, AVG – ervan uitgaande dat de betrokkene causale schade heeft geleden**

– noodzakelijkerwijs sprake moet zijn geweest van verwerking van de persoonsgegevens van de betrokkene?

6) Indien de vijfde vraag bevestigend wordt beantwoord: heeft dit tot gevolg dat de betrokkene – ervan uitgaande dat sprake is van causale schade – enkel op grond van een inbreuk op zijn recht van inzage als bedoeld in artikel 15, lid 1, AVG een recht op schadevergoeding ingevolge artikel 82, lid 1, AVG heeft?

7) Moet artikel 82, lid 1, AVG in die zin worden uitgelegd dat de tegenwerping van de verwerkingsverantwoordelijke dat een informatieverzoek van de betrokkene misbruik van recht oplevert, gelet op het Unierecht, niet daarin kan bestaan dat de betrokkene de verwerking van zijn persoonsgegevens slechts of onder meer heeft bewerkstelligd om vorderingen tot schadevergoeding in te stellen?

8) Indien de vijfde en de zesde vraag ontkennend worden beantwoord: vormt alleen het uit een inbreuk op artikel 15, lid 1, AVG voortvloeiende „verlies van de controle” dan wel de onzekerheid over de verwerking van de persoonsgegevens van de betrokkene een immateriële schade van de betrokkene in de zin van artikel 82, lid 1, AVG of is daarvoor ook nog een andere (objectieve of subjectieve) beperking en/of (merkbare) aantasting [van de rechten] van de betrokkene vereist?

II.

Partijen twisten over rechten op het gebied van gegevensbescherming en het misbruik van deze rechten.

Verzoekster is een familiebedrijf voor opticiensdiensten met zetel in Arnsberg in Noordrijn-Westfalen (Duitsland) en vordert de verklaring voor recht dat verweerder, een in Wenen (Oostenrijk) wonende particulier, geen recht heeft op betaling van een schadevergoeding ten bedrage van 1 000,00 EUR.

Op 16 maart 2023 heeft verweerder zich op verzoeksters website voor de „newsletter” (nieuwsbrief) aangemeld door zijn persoonsgegevens in het aanmeldveld in te vullen, in te stemmen met de verwerking van zijn gegevens door een vakje aan te vinken en het formulier te verzenden. Op 29 maart 2023 heeft verweerder per fax verzocht om informatie als bedoeld in artikel 15 AVG.

Verzoekster heeft de ontvangst van het verzoek bevestigd en aangekondigd binnen de termijn van een maand hierop te antwoorden. Per brief van 26 april 2023 heeft verzoekster echter geweigerd aan het verzoek gevolg te geven in de zin van artikel 12, lid 5, tweede volzin, onder b), AVG, aangezien zij het verzoek aanmerkte als misbruik van recht. Verweerder werd dringend verzocht om uiterlijk op 3 mei 2023 definitief af te zien van zijn verzoek, omdat anders de zaak zou worden overgedragen aan een advocaat.

Verweerder heeft hieraan geen gevolg gegeven en zijn informatieverzoek alsmede zijn vordering tot schadevergoeding op grond van artikel 82 AVG gehandhaafd. Per brief van 29 juni 2023 heeft hij een schadevergoeding gevorderd van 1 000 EUR.

Partijen zijn het oneens over het antwoord op de vraag of verweerders vorderingen op het gebied van gegevensbescherming misbruik van recht opleveren.

Verzoekster betoogt dat verweerder informatieverzoeken op het gebied van gegevensbescherming stelselmatig en met misbruik van recht gebruikt om vervolgens vorderingen tot schadevergoeding in te stellen. Dit blijkt uit tal van berichten in relevante onlinemediën waarin verweerders optreden in veel gevallen is vastgelegd. Verzoekster baseert haar opvatting op verschillende blogs en berichten van advocaten die vergelijkbare gevallen schetsen en het optreden van verweerder als bedrijfsmatig beschrijven. Voorts stelt zij dat verweerders gedrag het beschermingsdoel van de AVG ondermijnt, aangezien het hem niet gaat om de bescherming van zijn persoonsgegevens, maar enkel om financiële vergoedingen af te dwingen. Verzoekster verwijst in dit verband naar de beslissing van Oberlandesgericht Hamm (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Noordrijn-Westfalen, Duitsland), die inhoudt dat verzoeken die met misbruik van recht zijn gedaan geen recht van inzage in het leven roepen (OLG Hamm, beslissing van 15 november 2021, 20 U 269/21).

Volgens verzoekster is er geen sprake van dat verweerder feitelijk is geraakt, aangezien hij de inbreuken op het gegevensbeschermingsrecht bewust heeft bewerkstelligd. Zij baseert haar bewering op berichten van advocaten die hebben vastgelegd dat verweerder in een groot aantal gevallen volgens hetzelfde patroon handelt: aanmelding voor een nieuwsbrief, een informatieverzoek en vervolgens een vordering tot schadevergoeding. Verzoekster heeft verschillende blogs en onlineberichten als bewijs overgelegd.

Verweerder is van mening dat zijn verzoek geen rechtsmisbruik vormt. Hij beweert dat het verzoek gerechtvaardigd is en overeenstemt met zijn recht van inzage ingevolge artikel 15 AVG. Verweerder merkt op dat het recht van inzage niet gebonden is aan de motieven van de verzoeker en elke betrokkene zich onvoorwaardelijk op dit recht kan beroepen. Hij baseert zich in dit verband op de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) waarin het de omvang en de onvoorwaardelijke uitoefening van het recht van inzage heeft benadrukt (arrest van 9 september 2021, Volkswagen Bank, C-33/20, C-155/20 en C-187/20, EU:C:2021:736). Verweerder betoogt voorts dat verzoekster zijn uit de AVG voortvloeiende rechten op onrechtmatige wijze wil beperken en hij om die reden een recht op schadevergoeding op grond van artikel 82 AVG heeft. Bovendien stelt verweerder dat hij regelmatig in Duitsland verblijft, met name in Düsseldorf en München, en daarom een gerechtvaardigd belang heeft bij verzoeksters nieuwsbrief.

Verweerder betwist de beschuldiging van rechtsmisbruik bij het instellen van vorderingen op het gebied van gegevensbescherming en beroept zich op het principiële recht van inzage als bedoeld in artikel 15 AVG, ongeacht de motieven van de aanvrager. Het Hof heeft in meerdere beslissingen benadrukt dat het recht van inzage omvattend en onvoorwaardelijk kan worden uitgeoefend (arrest van 9 september 2021, Volkswagen Bank, C-33/20, C-155/20 en C-187/20, EU:C:2021:736). Verweerder merkt tevens op dat verzoekster de vereiste transparantie als bedoeld in artikel 12 AVG tegenover hem niet heeft nageleefd doordat zij haar weigering om gevolg te geven aan zijn verzoek onvoldoende heeft gemotiveerd.

Op 25 september 2023 heeft verweerder een vordering in reconventie ingesteld.

Verzoekster vordert

1. een verklaring voor recht dat verweerder jegens verzoekster geen recht heeft op betaling van een schadevergoeding van 1 000 EUR,
2. verweerder te verwijzen in de kosten van de procedure en
3. het te wijzen arrest uitvoerbaar bij voorraad te verklaren, zo nodig met zekerheidstelling.

Verweerder concludeert tot

1. verwerping van het beroep en
2. veroordeling, in reconventie, van verzoekster tot
 - a. afgifte aan verweerder van een kopie van alle persoonsgegevens die verzoekster van verweerder verwerkt,
 - b. het verstrekken van informatie aan verweerder over de verwerkingsdoeleinden, waarvoor verzoekster de persoonsgegevens van verweerder verwerkt,
 - b. het verstrekken van informatie aan verweerder over de ontvangers van zijn gegevens, aan wie verzoekster de persoonsgegevens van verweerder heeft doorgegeven,
 - d. het verstrekken van informatie aan verweerder over het feit of verzoekster ten aanzien van verweerdere persoonsgegevens geautomatiseerde besluitvorming en profilering heeft uitgevoerd,
 - e. betaling aan verweerder een vergoeding voor immateriële schade, waarvan het bedrag naar goeddunken van de rechter wordt bepaald maar niet lager is dan 1 000 EUR, alsmede

f. betaling van buitengerechtelijke advocaatkosten ten bedrage van 719,95 EUR, vermeerderd met vertragingsrente van vijf procentpunten boven de betreffende geldige basisrentevoet over 1 719,95 EUR met ingang van het tijdstip dat de vordering in rechte aanhangig is.

Tijdens de mondelinge behandeling op 15 oktober 2023 hebben de partijen de feiten nogmaals omvattend besproken. Verzoekster heeft opnieuw uiteengezet dat verweerders verzoeken stelselmatig zijn en rechtsmisbruik vormen. Zij heeft zich gebaseerd op verdere mediaberichten. Verweerder heeft deze beschuldigingen verworpen en aangevoerd dat zijn informatieverzoek gerechtvaardigd en rechtmatig is.

De verwijzende rechter heeft beslist om het Hof krachtens artikel 267 VWEU te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de in punt I vermelde vragen:

De behandeling van de zaak wordt geschorst totdat het Hof uitspraak heeft gedaan.

III.

De uitlegging van het Unierecht is beslissend voor de beslechting van het geding.

1.

Nationale voorschriften, met name § 34 Bundesdatenschutzgesetz (BDSG) (Duitse wet inzake gegevensbescherming) alsook § 242 en § 226 [Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) (Duits burgerlijk wetboek)] zijn in het onderhavige geval niet relevant.

§ 34 BDSG regelt de informatieplichten in de Duitse wetgeving inzake gegevensbescherming en zou als aanvullend hulpmiddel kunnen worden gebruikt om de eisen die aan de informatie en inzage zijn gesteld, te preciseren. Ten aanzien van de AVG als Europese verordening geldt de voorrang van het Unierecht, zodat nationale voorschriften als § 34 BDSG niet doorslaggevend zijn, maar slechts als een hulpmiddel bij de uitlegging van de AVG in aanmerking kunnen worden genomen.

De verwijzende rechter acht ook § 242 BGB (beginsel van goede trouw) niet relevant, aangezien hij van oordeel is dat in dit verband de AVG voorrang heeft. § 242 BGB omvat de beginselen van goede trouw en wordt in het Duitse recht toegepast om rechtsmisbruik te voorkomen. Aangezien het in casu om de uitlegging van het Unierecht en specifiek de AVG gaat, zijn nationale regelingen als § 242 niet rechtstreeks van toepassing.

Hetzelfde geldt voor § 226 [BGB] die het verbod van misbruik van procesrecht regelt. Deze paragraaf strekt ertoe om rechtsmisbruik in het civiele proces te voorkomen, maar kan niet rechtstreeks worden toegepast op de uitlegging van de AVG.

2.

De verwijzende rechter heeft twijfels over de uitlegging van het Unierecht.

Voor de beslechting van het nationale rechtsgeding is met name de uitlegging van artikel 4, punt 2, artikel 15, lid 1, en artikel 82, lid 2, AVG relevant.

De verwijzende rechter betwijfelt de uitlegging van het Unierecht, met name gelet op de volgende punten:

Onduidelijk is of er reeds sprake kan zijn van een buitensporig informatieverzoek door de betrokkene indien dit verzoek voor het eerst bij de verwerkingsverantwoordelijke wordt ingediend. De bewoordingen van artikel 12, lid 5, tweede volzin, AVG zijn dienaangaande niet eenduidig en er ontbreekt een duidelijk richtsnoer in de huidige rechtspraak van het Hof.

Voorts rijst in verband met artikel 12, lid 5, tweede volzin, AVG de vraag of de verwerkingsverantwoordelijke kan weigeren gevolg te geven aan het informatieverzoek van de betrokkene, wanneer de betrokkene beoogt om met dit verzoek vorderingen tot schadevergoeding jegens de verwerkingsverantwoordelijke te bewerkstelligen. De AVG omvat geen expliciete bepalingen over hoe moet worden omgegaan met verzoeken die mogelijk te kwader trouw worden ingediend.

Twijfels over de uitlegging bestaan ook met het oog op openbaar toegankelijke informatie over de betrokkene, waaruit de conclusie kan worden getrokken dat hij in een groot aantal gevallen van inbreuk op gegevensbescherming vorderingen tot schadevergoeding jegens verwerkingsverantwoordelijken heeft ingesteld, die de weigering van informatie kan rechtvaardigen. Hierbij gaat het om de vraag, in hoeverre openbaar toegankelijke informatie over het gedrag van betrokkene als basis voor de aanname dat sprake is van rechtsmisbruik, in aanmerking mag worden genomen.

Voorts hangt van de uitlegging van de AVG af of het in artikel 15, lid 1, AVG bedoelde informatieverzoek van een betrokkene jegens de verwerkingsverantwoordelijke en/of diens antwoord daarop een verwerking in de zin van artikel 4, punt 2, AVG vormt. Hierbij gaat het om de definitie van verwerking en de toepassing ervan op verzoeken en antwoorden daarop.

Een andere essentiële vraag betreft de mogelijke vergoeding van schade op grond van artikel 82, lid 1, AVG. Verduidelijkt moet worden of slechts de schade kan worden vergoed die de betrokkene ten gevolge van een verwerking lijdt of heeft geleden. De eerste volzin van overweging 146 van de AVG zou hier een beperkend effect kunnen hebben, echter ontbreekt een duidelijke uitlegging van het Hof.

Ten slotte rijst de vraag of de betrokkene enkel op grond van een inbreuk op zijn recht van inzage als bedoeld in artikel 15, lid 1, AVG een recht op

schadevergoeding ingevolge artikel 82, lid 1, AVG heeft. Hiertoe ontbreken precieze vereisten in de AVG en desbetreffende rechtspraak van het Hof.

De voorgelegde vragen houden tevens verband met nationale voorschriften, die weliswaar in casu niet rechtstreeks toepasselijk zijn, maar in aanmerking kunnen worden genomen om de Unierechtelijke context te bepalen. In het Duitse recht wordt het begrip rechtsmisbruik in verschillende contexten toegepast, bijvoorbeeld in het civiele recht (§ 242 BGB het beginsel van goede trouw). Deze bepaling zou analoog kunnen worden toegepast om het concept van rechtsmisbruik in de context van Unierecht tegen het licht te houden. Nationale voorschriften die het misbruik van procesrecht regelen kunnen als oriëntatie dienen, zoals bijvoorbeeld § 226 [BGB] (verbod van rechtsmisbruik). Deze regelingen bieden aanknopingspunten om te bepalen wanneer de uitoefening van een recht als misbruik moet worden gekwalificeerd. Het BDSG bevat regelingen over de transparantie en informatieplichten die als aanvullend hulpmiddel ten aanzien van de voorschriften van de AVG in aanmerking zouden kunnen worden genomen om de vereisten die aan de informatie en inzage worden gesteld te preciseren. Deze nationale voorschriften leveren aanknopingspunten en interpretatieve hulp om de open vragen over de uitlegging van het Unierecht beter te begrijpen en een consistente toepassing te waarborgen. Een definitieve verduidelijking is doch alleen door een prejudiciële beslissing van het Hof mogelijk, om welke reden de onderhavige vragen zijn voorgelegd.

IV.

De beoordeling van de gegrondheid van de vordering hangt af van de beantwoording van de prejudiciële vragen die niet reeds door de rechtspraak van het Hof zijn verduidelijkt of zonder twijfel zijn beantwoord.

1. Eerste prejudiciële vraag

Gelet op de overwegingen 63 en 64 van de AVG acht de verwijzende rechter het weliswaar niet geheel uitgesloten dat in individuele gevallen ook een eerste informatieverzoek buitensporig verzoek kan zijn, maar in het licht van artikel 5, lid 1, onder a), AVG is zulks alleen denkbaar in absolute uitzonderingsgevallen. Indien het vereiste van een buitensporig verzoek te ruim zou worden uitgelegd, zou dit leiden tot een beperking van de rechten van de betrokkene en tot een gebrek aan transparantie. Zolang zijn persoonsgegevens zoals beweerd door een verwerkingsverantwoordelijke worden verwerkt, moet het in artikel 15 AVG bedoelde recht van inzage aan de betrokkene toevallen.

2. Tweede prejudiciële vraag

De verwijzende rechter acht een weigering van de verwerkingsverantwoordelijke om gevolg te geven aan het informatieverzoek op de enkele grond dat de betrokkene beoogt vorderingen tot schadevergoeding voor te bereiden, niet toelaatbaar. Een andere uitlegging zou een verval van het recht van inzage betekenen. Een betrokkene die in het verleden bijvoorbeeld met misbruik van recht

om inzage van de verwerking heeft verzocht, moet in het licht van het te beschermen goed van de AVG deze mogelijkheid desalniettemin behouden. Voorts is het een te respecteren wetgevingsbeslissing dat de rechtmatigheid van de verwerking van persoonsgegevens door de betreffende verwerkingsverantwoordelijke zodanig wordt gewaarborgd dat de verwerkingsverantwoordelijken alleen binnen de grenzen van het misbruik aan alle betrokkenen verantwoording moeten afleggen over de verwerking.

3. Derde prejudiciële vraag

Gelet op het vorenstaande en het daaruit voortvloeiende risico van misbruik door de betreffende verwerkingsverantwoordelijke alsmede de daarmee gepaard gaande beperking van de rechten van de betrokkene acht de verwijzende rechter de verwijzing naar openbare informatie die bewijst dat de betrokkene een groot aantal informatieverzoeken indient, op zich niet voldoende om van rechtsmisbruik uit te gaan of om het weigeren van informatie te rechtvaardigen.

4. Vierde prejudiciële vraag

De verwijzende rechter gaat voorlopig ervan uit dat artikel 4, punt 2, AVG weliswaar aldus kan worden uitgelegd dat in het kader van het aannemen, verwerken en beantwoorden van elk informatieverzoek volgens artikel 15 AVG persoonsgegevens worden verwerkt, maar het informatieverzoek als zodanig geen verwerking vormt. De rechtvaardiging van verwerkingen die noodzakelijk zijn voor het informatieverzoek vormt volgens de verwijzende rechter artikel 6, lid 1, onder c), AVG gelezen in samenhang met artikel 15 AVG.

5. Vijfde prejudiciële vraag

De verwijzende rechter gaat ervan uit dat elke inbreuk op de AVG geschikt is om een schadevergoeding te rechtvaardigen onder de voorwaarde dat de betrokkene causale schade heeft geleden als gevolg van de inbreuk. Volgens de verwijzende rechter is voor een recht als bedoeld in artikel 82, lid 1, AVG niet vereist dat persoonsgegevens zijn verwerkt. Dit leidt hij onder meer af uit de formulering van artikel 15, lid 1, AVG, dat eveneens de ontkennende informatie omvat dat er geen gegevens zijn verwerkt.

6. Zesde prejudiciële vraag

Dienovereenkomstig acht de verwijzende rechter het mogelijk dat de betrokkene op grond van de inbreuk op zijn recht van inzage een recht op schadevergoeding ingevolge artikel 82, lid 1 AVG heeft.

7. Zevende prejudiciële vraag

De verwijzende rechter acht het een te respecteren wetgevingsbeslissing dat informatieverzoeken kunnen zijn bedoeld om inbreuken op de AVG bloot te leggen. Het vorderen van een schadevergoeding door de betrokkene in het geval

van een inbreuk op de AVG door de verwerkingsverantwoordelijke acht de verwijzende rechter om die reden in beginsel gerechtvaardigd.

8. Achtste prejudiciële vraag

De verwijzende rechter gaat in gevallen waarin de betrokkene zich op het „verlies van de controle” baseert (dat in rechte is vastgesteld) ervan uit dat immateriële schade niet alleen uit het verlies van de controle kan worden afgeleid, maar dat ook een andere aantasting [van rechten] door de betrokkene moet worden aangevoerd, die echter geen ondergrens moet overschrijden. Het afdwingen van het recht van inzage door de betrokkene, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een advocaat, kan echter materiële schade opleveren.

[OMISSIS]